

Z DZIEJÓW POLARYSTYKI

Leszek Kolondra

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Centrum Studiów Polarnych

leszek.kolondra@us.edu.pl

TOPONIMY O POLSKIEJ GENEZIE W REGIONACH POLARNYCH - UWAGI DO PUBLIKACJI UMCS LUBLIN

Ze sporym opóźnieniem natknąłem się na publikację UMCS w Lublinie „*Nazewnictwo geograficzne o polskiej genezie na świecie*” autorstwa: Małgorzaty Teleckiej, Grzegorza Gajka i Mariana Harasimiuka [01]. Chwała autorom za podjęcie tego tematu – niemała istniejąca literatura jest rozproszona i niekompletna. Autorzy opatrzyli wszystkie toponimy we współrzędne geograficzne oraz ich krótkie opisy zgromadzone w sześć podrozdziałów dla każdego z kontynentów. Dla wszystkich kontynentów, oprócz Europy, podano zarys historii odkryć geograficznych. Z podrozdziałów najbardziej rozbudowanymi są te, które dotyczą nazw związanych z odkrywcami, badaczami i osobami zasłużonymi oraz z polskimi wyprawami naukowymi oraz wysokogórkimi – z prawie 800 opisanych toponimów 260 dotyczy Antarktyki, a moim zdaniem nie są tam ujęte wszystkie. Nie wszystkie toponimy z polskim rodowodem udało się autorom zlokalizować na współczesnych mapach, co jest sygnalizowane w jednym z rozdziałów. Przy tak dużej ilości danych opisowych, analitycznych i analogowych nie udało się autorom uniknąć błędów – stąd moje uwagi.

Skrupulatnej analizie poddałem **tylko te nazwy o polskiej genezie, które zlokalizowane są w Arktyce (głównie Svalbard), w Antarktyce (przede wszystkim rejon Polskiej Stacji Polarnej im. Arctowskiego) oraz w rosyjskiej Syberii i Dalekim Wschodzie** (z kilkoma wyjątkami). Do spisania zaś tych uwag skłoniły mnie niektóre błędne informacje, w tym jedna, moim zdaniem, fatalna. Pewne informacje poszerzyłem o nieujęte w publikacji dane lub skorygowałem, a kilka nawet zlokalizowałem na mapach, co nie udało się zespołowi autorów. Układ mojej „erraty”, dla wygody ewentualnego czytelnika, jest zgodny z układem publikacji, w podziale na kontynenty, z podaniem numeru strony oraz komentowanego toponimu.

ODRZUCONE I NIEOZNACZONE NAZWY OBIEKTÓW – str. 13.

Przylądek Stanisława (46.56, 32.13) nieodnaleziony przez Autorów przylądek jest w Chersoniu - patrz mapa 1:1 000 000, arkusz L-36-XV. Na północ od przylądka, jest miejscowość o tej samej nazwie – patrz Zał. 1. slajd 02.

AZJA – str.20.

Lodowiec Bohdanowicza – w podanej lokalizacji, około 30 km na południowy wschód od Alma-Aty, znajduje się niewielki lodowiec bez nazwy. Patrz mapa 1:100 000, arkusz K-43-035.

Lodowiec Bohdanowicza (2) znajduje się na Kamczatce, na zachód od wulkanu Kluczewskaya Sopka, pozycja: 56.033, 160. 50. Patrz Zał. 1. slajd 03.

Miejscowość Bohdanowicza – podana pozycja poprawna, ale autorzy nie uwzględnili zmiany nazwy **Świerdłowski** na nową „starą” nazwę **Jekaterynburg** wprowadzoną w 1991 roku.

Półwysp Bohdanowicza - w podanej lokalizacji znajduje się niewielkie pasmo górskie Onino. Ani po wschodniej, ani po zachodniej stronie półwyspu nie ma takiego obiektu - patrz Zał. 1. slajd 04.

AZJA – str.21.

Przylądek Bohdanowicza – na mapie 1:200 000 nie odnaleziono.

Wulkan Bohdanowicza – w pobliżu podanej lokalizacji znajduje się góra Wernadskiego [1183.8 m n.p.m.] – patrz mapa 1:100 000, arkusz M-56-060 - patrz Zał. 1. slajd 05.

Cywolka August – (oficer marynarki rosyjskiej), uzupełniłbym: urodzony w Warszawie w polskiej rodzinie.

Zatoka Cywolki – autorzy podają informację: „niestety nie udało nam się jej odnaleźć”, by na str. 96 podać jej lokalizację z błędnym określeniem wyspy, na której leży (powinno być **Wyspa Północna** Nowej Ziemi).

AZJA – str.22.

Góra Czekanowskiego – błąd „literowy” we współrzędnej λ - jeżeli winno być: 51.16, 103.68, to, ta pozycja (dokładnie: 51° 30' 56", 103° 37' 33") wskazuje na **Pik Czerskiego**. **Pik Czekanowskiego** znajduje się około 6 km na południowy wschód od Piku Czerskiego, ma współrzędne 51.48, 103.18, i na żadnej rosyjskiej mapie topograficznej (w skalach średnich) nie jest opisany, widnieje tylko wysokość 2069 m n.p.m. Można go zlokalizować na turystycznej „graniówce” – patrz Zał. 1. slajd 06.

Osada Czekanowskiego (1) – pod podaną lokalizacją znajdowała się (na starszych mapach np. 1:1 000 000, arkusz O-47-4) osada Ust' Vikhorevka - ujście rzeki Vikhorevki do Angary. Na nowszych, w skali 1:200 000, arkusz O-47-30 widnieje już Zaliv Vikhoreva. Istnieje robotnicze **Osiedle (?) Czekanowskiego** - znajduje się nad prawym brzegiem rzeki Vikhorevka w pozycji: 56.146, 101.50 (mapa 1:500 000, arkusz O-47-4).

Osada Czekanowskiego (2) - pod podaną lokalizacją znajduje się miasto (osiedle) Hidrostroitel. Nazwa „Czekanowskij” widnieje w odległości ok. 4 km na północny zachód od **Osiedla (?) Czekanowskiego**, na lewym brzegu rzeki Vikhorevka – pozycja: 56.162, 101.433 (mapa 1:200 000, arkusz O-47-36) - patrz Zał. 1. slajd 07.

Grzbiet Czekanowskiego (krjaż Czekanovskogo) – dokładniejsza pozycja środkowej części grzbietu to: 72.38, 123.78. Na północny wschód od wschodniego krańca Grzbietu Czekanowskiego znajduje się niewzględnie w spisie jego odgałęzienie: **Otroga krjaża Czekanovskogo** o długości około 30 km z najwyższym szczytem 539 m n.p.m. Współrzędne wierzchołka: 72.692, 123.208 - patrz Zał. 1. slajd 08.

AZJA – str.23.

Dolina Czerskiego – jest w dolinie rzeki Kandat – brak nazwy na mapie 1:200 000, arkusz N-46-XXIII.

Góra Czerskiego – błąd we współrzędnej λ - winno być: 55.06, 108.68.

Góry Czerskiego (krjaż Czerskiego) - w Syberii Wschodniej z najwyższym szczytem Pik Pobiedy (3003 m n.p.m., inne źródła podają 3147 m n.p.m.).

Podano błędną lokalizację, powinno być 64.733, 142.967, (szczyt Pobiedy: 65.17, 146.00).

AZJA – str.24.

Szczyt Czerskiej – na mapie 1:100 000, arkusz Q-54-15-16 szczyt bez nazwy o wysokości 2087 m n.p.m.

Wodospad Czerskiego – pod podaną lokalizacją, (mapa 1:100 000, arkusz N-47-131) na rzece Urik jest oznaczenie wodospadu (wdp.) - patrz Zał. 1. slajd 09.

AZJA – str.27.

Bystraya Kozyrevskaya – na mapie 1:200 000, arkusz N-57-24 pod podaną pozycją nic takiego nie ma. Na północny wschód od tego miejsca można odnaleźć rzekę **Bystraya**, która wpada do rzeki **Kozyrevka**, a ta jest lewym dopływem rzeki Kamczatka. Współrzędne ujścia: 55.833, 159.65 w pobliżu osady Krapivnaya. Od współrzędnych podanych przez autorów, około 15 km na wschód można znaleźć obiekt z opisem: „**kontr. p. swjazi Kozyrevka**” - patrz Zał. 1. slajd 10.

Góra Kozyrevskaya – można ją odnaleźć na mapie 1:200 000, arkusz M-36-XVIII. Dokładna lokalizacja 50.60, 155.994, wysokość: 1153 m n.p.m. – patrz. Zał. 1. slajd 11.

Kozyrevsk - 3 km od osady **Kozyrevsk** w kierunku północnym znajduje się lotnisko **Kozyrevsk Airport** Dokładna lokalizacja wg Wikipedii 56°05'24"N 159°52'36"E. Jest na mapie 1:100 000, arkusz O-57-140, patrz Zał.1. slajd 12. Około 35 km na północny wschód znajduje się (tylko na starym wydaniu mapy 1:500000, arkusz O-57-4), naprzeciw ujścia rzeki Krjuki do rzeki Kamczatki, kolejna znajoma nazwa: **Kozyrevskij sowchoz** – pozycja: 56.258, 160.083. Obecna nazwa: Majskoje. Na mapie 1:200 000, arkusz O-57-35

w odległościach 25-30 km na zachód od wulkanu Kluczevskaya Sopka znajdują się trzy obiekty związane z nazwiskiem **Kozyrevski**. Są to rzeki: **Lew.** (lewy) **Kozyrevskij**, **Praw.** (prawy) **Kozyrevskij**, które łącząc się tworzą rz. **Kozyrevskaya** (rzeka okresowa w wąwozie), która spływa na zachód stając się prawym dopływem rzeki Kamczatka, z ujściem w Kozyriewsku. Potwierdzałoby to informacje zawarte w publikacjach o rzekach Kamczatki, gdzie wymieniana jest rzeka: **Kozyrevskaya sukhaya rechka**. Patrz Zał. 1. slajd 13.

Zatoka i Przylądek na wyspie Szumszu – zatoka i ruiny osady **Kozyrevsk** znajdują się na/przy wyspie Szumszu, natomiast Przylądek **Kozyrevskogo** leży na **wschodnim** brzegu Wyspy Paramuszyr [**UWAGA: drugi przylądek Przylądek Kozyrevskogo znajduje się na zachodnim wybrzeżu Wyspy Paramuszyr** i jego pozycja podana w publikacji jest poprawna – patrz mapa 1:200 000, arkusz M-56-18, Zał. 1. slajd. 11) – naprzeciw obu wcześniej wymienionych – patrz mapa 1:100 000, arkusz M-57-037 – Zał. 1. slajd 14. Pozycja **Przylądka Kozyrevskogo**: 50.708, 156.144, pozycja **Zalivu Kozyrevskogo**: 50.717, 156.183, pozycja ruin (**razwał**) **Kozyrevskoye** 50.70, 156.19.

AZJA – str. 28.

Przełęcz Jadwigi Toeplitz-Mrozowskiej – wątpliwa lokalizacja – w tym miejscu jest dolina rzeki Kuru Ystyk - patrz mapa 1:200 000, arkusz: J-43-21. Patrz Zał. 1. slajd 15.

Przylądek Wołosowicza i Wyspa Wołosowicza – podana lokalizacja przylądka wskazuje wprawdzie północny cypel Wyspy Rewolucji Październikowej, ale o nazwie **mys Gwardieycev**. **Przylądek Wołosowicza** leży na północnym cyplu maleńkiej **Wyspy Wołosowicza**, która leży na wschód od Wyspy Rewolucji Październikowej – patrz mapa 1:200 000, arkusz U-47-31-34, Zał. 1. slajd 16. Pozycja **Przylądka Wołosowicza**: 80.10, 98.03, a **Wyspy Wołosowicza**: 80.095, 98.007.

AZJA – str. 29.

Polonia obecnie **Medan Polonia** – w mieście Medan istnieje lotnisko „**Port lotniczy Medan-Polonia**” – więcej informacji pod tym hasłem w sieci www. Dokładna pozycja to: 3.55, 98.67. Patrz Zał. 1. slajd 17.

Wierszyna – Na północny wschód od wsi w odległości ok. 2 km jest góra o wysokości 731 m n.p.m. i tej samej nazwie – patrz mapa 1:200 000, arkusz N-48-101. – Zał. 1 slajd 18.

AMERYKA PÓŁNOCNA – str. 56

Lodowiec Polonia (Polonia Glacier) – to moim zdaniem jedyna z nazw nadanych przez uczestników wyprawy w 1937 roku na Grenlandię [05], która dochowała się na współczesnych mapach i jest uznawaną. Posiada nazwę duńską **Poloniagleletcher** oraz w języku kalaallisut **Usugdlŭp sermia**. – Zał. 1. slajd 19.

ANTARKTYDA – str. 56.

Moim zdaniem, chyba wszystkie toponimy dotyczące Antarktydy zostały zaczerpnięte tylko z mapy opracowanej przez Zbigniewa Battkego [08] oraz Jana Cisaka [09]. Mapa Pawła Madejskiego [10] nie zawiera nowych toponimów o polskim rodowodzie. Nie wiem, dlaczego zespół autorski omawianej publikacji nie dotarł do dwóch publikacji Rafała Pudełki [11], [12], gdzie można znaleźć kilkanaście nazw zaproponowanych, tak jak zrobili to poprzednicy. W pierwszej z nich autor zaproponował 11 nowych nazw i 3 zmiany. Są to: Baszta, Dead Glacier, Fosa Creek, Ginger Lake, Krzemień, Mud Lake, Petrel Creek, Rondel, Seal Creek, Sugarloaf Hill, i Tarnica. Zmiany dotyczyły nazw: Wróbel Glacier, Ornitologists Creek oraz Czech Creek. W drugiej z jego publikacji znajdujemy takie nazwy: **Olech Hills**, **Tatur Hills** – (patrz Zał.1. slajd 20.) oraz kilkanaście innych niekoniecznie o polskiej genezie, (ale wprowadzonych przez polskiego autora, co autorzy publikacji nieraz uwzględniali). Między innymi to: Flame Point, Depot Crag, Three Sister Point, Mersey Spit, Turret Point, Three Kings Cove, Deacon Peak, Mark Point, Petrel Crater czy Elephant Seal Cove.

EUROPA – str. 96.

Zatoka Nieznajoma (Залив Незнаемый, Zaliv Nieznayemy) – błędne tłumaczenie z rosyjskiego - powinno być: **Zatoka Nieznana**.

Wszystkie współrzędne toponimów dotyczące Cywolki Augusta są podane w innej kolejności niż pozostałe w całej publikacji [λ, φ] zamiast [φ, λ] !!!

Szczyt Cywolki – jest najwyższym szczytem wyspy północnej Nowej Ziemi o wysokości 1547 m n.p.m., ale **podano błędne współrzędne**. Prawidłowe to 75.175, 57.833. Na żadnej z map nie znalazłem opisu.

Zatoka Cywolki (ZalivTsivolki) – błędne współrzędne – zalew rozciągający się na około 50 km na północny zachód od **Wyspy Cywolki (przy Wyspie Północnej Nowej Ziemi, a nie Południowej!)** – poprawne współrzędne to 74.50 58.50. Zał. 1. slajd 21.

Obiekt nieuwzględniony: Zalew Cywolki (ZalivTsivolki) – 70.622, 55.665 – zatoka o długości około 25 km przy Wyspie Południowej Nowej Ziemi - patrz Zał. 1. slajd 22.

Obiekt nieuwzględniony: Przylądek Cywolki (mys Tsivolki) – przylądek na wschodnim brzegu Wyspy Vołkova (Ostrov Volkova) na południu Wyspy Południowej Nowej Ziemi, pozycja: 71.37, 52.90. Patrz Zał. 1. slajd 22.

Dolina Wilczka (Wilczekdalen) – **niedokładna lokalizacja** – winno być: 70.92, -8.71

EUROPA – str. 97.

Przylądek/Półwysp Wiśniewskiego (Polostrov Wiszniewskiego) – **błędna lokalizacja** – patrz mapa 1:200 000, arkusz S-40-31-32, - patrz Zał. 1. slajd 23. Poprawne współrzędne: 72.23, 55.56.

Stacja im. Nagórskiego (Nagurskaya) – [uzupełnienie] stacja na północnym brzegu Ziemi Aleksandry w Archipelagu Ziemi Franciszka Józefa zbudowana była w 1950 roku i nazwana na cześć **pierwszego pilota polarnego** Jana Nagórskiego - Polaka w służbie carskiej. Ostatnio rozbudowana, pełni rolę najbardziej na północ wysuniętego lotniska armii rosyjskiej **Nagurskoje (air base)**.

Obiekt nieuwzględniony: Rzeka Nagórskiego (r. Nagurskogo) – na Wyspie Południowej Nowej Ziemi znalazłem rzekę Nagurskiego o długości około 35 km – patrz mapa 1:200 000, arkusz R-40-01-02, - patrz Zał. 1. slajd 23, współrzędne: 71.42, 55.75. Jeżeli nie jest to zbieżność nazwisk, to należy przypuszczać, że nazwa została nadana ku czci Jana Nagórskiego szanowanego w ZSRR pilota carskiej armii, dziwne może o tyle, że Nagórski nie latał nad wschodnim wybrzeżem Nowej Ziemi.

EUROPA – str. 98.

Szczyt Fotografą (Fotografryggen) – błędne tłumaczenie, moim zdaniem powinno być: **Pasma Fotografów**. Potwierdzenie tego można znaleźć na stronie 135 publikacji NPI [02], gdzie mowa o dwóch fotografach dokumentujących mapowany teren, czyli o Biernawskim i Mogilnickim.

Lodowiec Dobrowolskiego (Dobrowolskibreen) – nie „**splywa z Góry Arctowskiego**”, bo ta leży prawie 100 km na północ. Z Góry Arctowskiego spływa Lodowiec Arctowskiego. Patrz Zał. 1 slajd 24.

EUROPA – str. 100-101.

Stanisław Siedlecki ... miejsca przez niego odkryte:

Fiord Lodowy (Isfjorden) – **MOIM ZDANIEM TO NAJWIĘKSZY BŁĄD ZE-SPOŁU AUTORÓW.**

Svalbard został odkryty 17 czerwca 1596 roku przez załogi dwóch statków holenderskich szukających drogi Przejścia Północno-Wschodniego. Odkrycie przypisuje się powszechnie Wiliamowi Barentsowi, z tej racji, że sporządził mapę z zachodnimi zarysami lądu nazwanego przez niego, jako „Het nieuwe land” i uważanego wówczas przez długi czas za Grenlandię. Mapa została

wydana pośmiertnie w 1598 roku, a jedna z ośmiu nazw na niej umieszczonych dotyczy tego fiordu i widnieje, jako: „Grooten Inwyck”. **Stanisław Siedlecki N I E jest odkrywcą Fiordu Lodowego**. W jednej ze swych publikacji [03] wymienia jego nazwę (str. 52), co zostało skrupulatnie odnotowane przez zespół redakcyjny „biblii” toponimów Svalbardu [02]- str. 202, lewa szpalta, jako jednego z autorów publikacji używających tej nazwy. Tyle, i tylko tyle, reszta bez komentarza.

Przełęcz Dobrego Początku (Goodthappaset) - podobnie rzecz ma się z tą nazwą. Dla uczestników polskiej wyprawy na Spitsbergen w 1934 roku do Ziemi Torella pełnej „białych plam” wszystkie obiekty były odkryciem. Na zmapowanym obszarze nadali szereg nazw z polskim rodowodem, co jest do dzisiaj oficjalnie uznawane. Stanisław Siedlecki wraz z trójką współtowarzyszy 28 czerwca szukając przejścia na Lodowiec Pencka wszedł na przełęcz, którą, jak pisze „szumnie” nazwał „Przełęczą Dobrego Początku”. O tym, że był to okres radosnego nadawania nazw, świadczy to, że ta sama przełęcz, kilkadziesiąt stron dalej (str.126), została nazwaną, jako „Łuk Obietnicy” – patrz. Zał. 1 slajd 25. Moim zdaniem, nie ujmując zasług prof. S. Siedleckiemu, wszyscy uczestnicy wyprawy byli odkrywcami nowych obiektów tej niezmapowanej części Torell Land, a tej Przełęczą tylko nadał nazwę.

Polska Stacja Polarna – brak współrzędnych: 70.00, 15.55.

Zawadzki-Rogała Antoni – oficer Wojskowego Instytutu Geograficznego, fotogrametra wraz z Bogdanem Zawadzkim zebrali dane do sporządzenia mapy **t o p o g r a f i c z n e j**, a nie geologicznej! Mapę geologiczną tego obszaru sporządził uczestnik wyprawy Stefan Różycki.

Lodowiec Zawadzkiego (Zawadzkibreen) – można dodać, że pierwotnie zaproponowaną nazwą dla największego w tym rejonie lodowca, była „Lodowiec Dobrowolskiego”, ale została oprotestowana przez samego Profesora (był przewodniczącym komitetu organizacyjnego wyprawy).

EUROPA – str. 103.

Góry Łyse (Lysefjellet) - nazwa ta, moim zdaniem, nie została nadana przez Polaków – uczestników wyprawy w 1934 roku. Dlaczego tak sądzę? Wszystkie nazwy zaproponowane przez Polaków po pierwszej wyprawie na Spitsbergen w 1934 roku i uznane, jako oficjalne posiadają w podstawowej publikacji [02] dopisek: „First Polish Spitsbergen-Expedition 1935”. Przy tej nazwie tego nie ma. Na mapie Zawadzkiego [04] wydanej w 1936 roku nazwy tej nie ma. Stanisław Siedlecki w [03] nie wymienia tej nazwy nigdy. Stefan Różycki w [06] używa jej w tekście jednokrotnie (str. 342), a w „Zestawieniu nazw geograficznych używanych w czasie wyprawy 1934 r. i w tekście książki z nazwami przyjętymi na opublikowanych mapach polskich

i norweskich” (str. 421-422) wymienia nazwę „Góry Łyse”, jako używaną przez uczestników wyprawy, i taką też nazwę umieszcza na szkicowej mapie. **Nieprawdą natomiast jest w/w zestawieniu (kolumna 2), że nazwa „Łyse Góry” umieszczona została na mapie Zawadzkiego, wydanej przez WIG w 1935 roku.** Należy tu zaznaczyć, że publikacja S. Różyckiego ukazała się sześć lat po wydaniu przez NPI Oslo mapy w skali 1:100 000, arkusz B 11, gdzie po raz pierwszy nazwa Lysefjellet ujrzała światło dzienne. Czy miało to wpływ na później wydany tekst, pozostanie tajemnicą? Mylić może podobieństwo do polsko brzmiącej nazwy, ale etymologia nazwy „lyse” str. 277 [02]), jest inna. Słowo „lys” w języku norweskim to jasny, świecący. Dla Polaków faktycznie widok dwóch względnie niewysokich, płaskich i rozciągniętych grzbietów oddzielających Plateau Amundsenisen od Zawadzki-breen może sprawiać wrażenie łysej góry, ale wcale nie zawsze pozbawionej śniegu jak piszą autorzy - patrz Zał. 1. slajd 26.

Lodowiec Sikory (Sykorabreen) – dwa wyjaśnienia: nazwa nie została nadana przez Polaków i umieszczenie jej w tej grupie jest błędem. Nazwę nadał A.S. Wasiliev w 1925 roku umieszczając ją na mapie 1:200 000 – [15] - patrz Zał. 1. slajd 27. w innej lokalizacji niż obecnie [stara pozycja: 77.90, 17.00]. Druga uwaga dotyczy narodowości Josefa Sikory - nie był Polakiem, co mylnie rozpowszechnił Adam Krawczyk w dwóch publikacjach [13] i [14] oraz oralnym wystąpieniu na jednym z Sympozjum Polarnych w ostatnich latach XX wieku. Josef Sikora urodził się w Charkowie w czeskiej rodzinie, pracował w carskich ośrodkach naukowych, był uczestnikiem szwedzko-rosyjskiej wyprawy pomiaru długości łuku południka na Spitsbergenie w latach 1899-1901, a w roku 1921 wyemigrował do Czech, gdzie pracował i mieszkał aż do śmierci.

UWAGI KOŃCOWE

Spośród około 800 nazw o polskim rodowodzie poczyniłem uwagi i wniosłem poprawki do około 50 toponimów dotyczących regionów polarnych, Syberii i Dalekiego Wschodu. Po odjęciu długiej „litanii” toponimów rejonu Stacji „Arctowski” (gdzie nie sprawdzałem współrzędnych) stanowi to tylko około 1% wszystkich wymienionych nazw, do których wniosłem poprawki, uzupełnienia czy wskazałem błędy. Czy to dużo, czy mało, pozostawiam ocenie czytelników.

Wykaz wykorzystanej literatury:

- [01] Telecka M., Gajek G., Harasimiuk M. 2019: NAZEWNICTWO GEOGRAFICZNE O POLSKIEJ GENEZIE NA ŚWIECIE. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2019, ss. 129.
- [02] Norwegian Polar Institute 2003: THE PLACE NAMES OF SVALBARD. Tromsø, ss.537.
- [03] Siedlecki S. 1935. WŚRÓD POLARNYCH PUSTYŃ SVALBARDU. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych, Warszawa – Lwów, ss. 190.

Z dziejów polarystyki

- [04] Zagrajski S.B., Zawadzki –Rogala A: 1936: POLSKA WYPRAWA NA SPITSBERGEN 1934- Prace geodezyjne i kartograficzne. Biblioteka Służby Geograficznej nr 16. Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa , pp.100 - MAPA TOPOGRAFICZNA 1:50 000.
- [05] Zawadzki A. (red.). 1938: GRENLANDIA ZACHODNIA, STREFA BRZEŻNA ŁĄDOŁODU W OKOLICY FIORDU ARFERSIORFIK. Mapa topograficzna, 1: 50 000, [62 x 65 cm], W.I.G. Warszawa.
- [06] Różycki S., 1959: WŚRÓD ŁODÓW I SKAŁ, Wydawnictwo: Sport i turystyka. Warszawa, ss. 425.
- [07] NPI Oslo, 1953: MAPA TOPOGRAFICZNA 1:100 000, BLAD B 12.
- [08] Battke Z. 1990. ADMIRALITY BAY (KING GEORGE ISLAND) Mapa 1:50 000. Institute of Ecology Polish Academy of Sciences. Warszawa.
- [09] Battke Z , Cisak J. 1988: CAPE LIONS RUMP (KING GEORGE ISLAND). Mapa 1:5 000. Instytut Geodezji i Kartografii, Warszawa.
- [10] Madejski P. 1988: JOHNSONS DOCK AREA (SOUTH BAY, LIVINGSTON ISLAND, ANTARCTICA). Mapa 1:5 000, Support Institute of Ecology Polish Academy of Sciences. Szczecin.
- [11] Pudełko R. 2007: TURRET POINT, THREE SISTERS POINT and PENQUIN ISLAND. Department of Antarctic Biology Polish Academy of Sciences, Warszawa.
- [12] Pudełko R. 2003: TOPOGRAPHY MAP of the SSSI Nr.8, KING GEORGE ISLAND, WEST ANTARCTIC. [in:] Polish Polar Research, vol.24, no.1, pp.51-60. Warszawa.
- [13] Krawczyk A. 1995: JÓZEF JAKUBOWSKI I JEGO PODRÓŻ NA SPITSBERGEN W 1904 R. [in:] Materiały XXII Sympozjum Polarne, red. J.Pereyma, J. Piasecki, Zamek Książ, ss.151-154.
- [14] Krawczyk A. 1999: THE FIRST POLISH PEOPLE ON SPITSBERGEN THE CENTENARY OF THE SWEDISH RUSSIAN ARC-OF-MERIDIAN EXPEDITION 1899-1901. [in:] Paper of 26th International Polar Symposium – red. Janina Repelewska-Pękalowa, Lublin, ss.405-407.
- [15] Wasiliev A.S. 1925: OCEAN GLACIAL ARCTIQUE SPITZBERG. Region des travaux de l'expedition de l'Academie de sciences de Russie pour la mesure d'un arc de meridian en 1899-1901. CARTE DRESSEE D'APRES LES MATERIAUX DE L'EXPEDITION SOUS LA REDACTION DE O.E.ATUENDORFF PAR A.S.WASSILIEW. ECHELLE DE 1 :200 000.

Źródła internetowe:

<https://data.npolar.no/placename/?filter-status=official>
<https://www.geomap.com/en/soviet#2/0/0>
<https://maps.vlasenko.net/soviet-military-topographic-map/map100k.html>
<https://maps.vlasenko.net/soviet-military-topographic-map/map200k.html>
<https://maps.vlasenko.net/soviet-military-topographic-map/map500k.html>
<https://maps.vlasenko.net/soviet-military-topographic-map/map1m.html>
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Chamar-Daban>
https://en.wikipedia.org/wiki/Kozyrevsk_Airport
https://pl.wikipedia.org/wiki/Port_lotniczy_Medan-Polonia
[https://en.wikipedia.org/wiki/Nagurskoye_\(air_base\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Nagurskoye_(air_base))
https://en.wikipedia.org/wiki/Kozyrevsk_Airport
https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Sykora
<https://hornsund.igf.edu.pl/hornsund.old/>

Załącznik na płycie CD:

Fragmenty map i inne informacje dotyczące wybranych toponimów.pdf